

דרכי התמודדות עם קשיים בבחירת תחום לימודים ומקצוע בקרב מתבגרים ערבים בישראל

ד"ר יוליה ליפשיץ-ברזילר, פרופ' משה טטר ופרופ' איתמר גתי
האוניברסיטה העברית בירושלים

דו"ח ביניים 30.4.18 – ממצאים מההעברה של השאלונים בתחילת י"ב

בחירת תחום לימודים ומקצוע

- החלטה חשובה ומשמעותית
- יש לה השלכות כלכליות, חברתיות, ואישיות
- החלטה מורכבת ואף מבלבלת
- יוצרת מתח, חרדה, תסכול
- רבים מהצעירים מדווחים שקשה להם לקבל את ההחלטה

קשיים בבחירת מקצוע

(Gati, Krausz, & Osipow, 1996)

במשך התהליך

לפני התהליך

מידע לא עקבי

חוסר מידע לגבי

חוסר מוכנות

קונפליקטים
חיצוניים

קונפליקטים
פנימיים

מידע לא
מהימן

דרכים
להשגת
מידע נוסף

מקצועות

עצמי

התהליך

אמונות וציפיות
דיספונקציונליות

אי
החלטיות

חוסר
מוטיבציה

השלכות אפשריות של הקשיים בבחירת לימודים ומקצוע

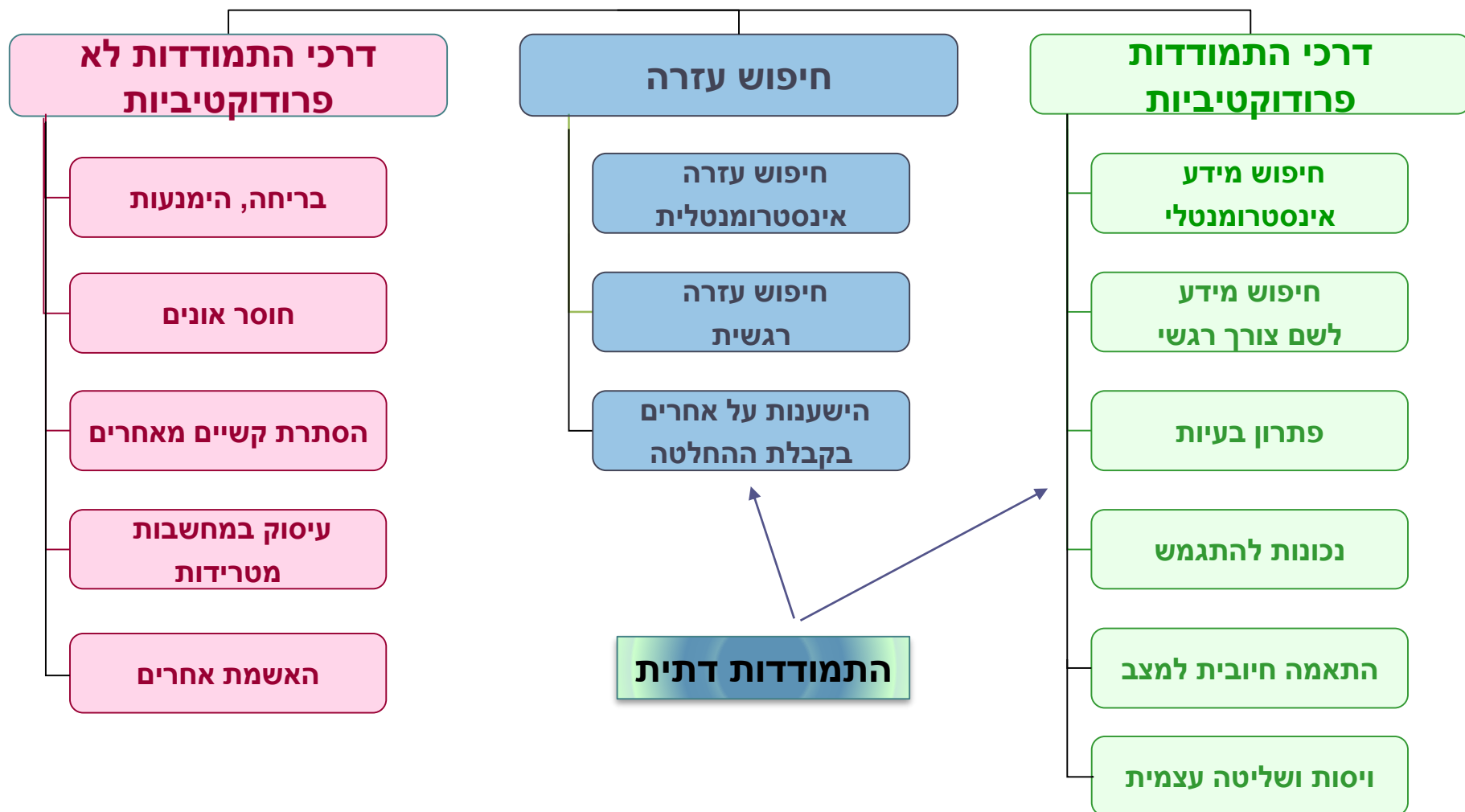
- הימנעות מכניסה לתהליך החלטה
 - עצירת התהליך לפני קבלת ההחלטה
 - קבלת החלטה לא-אופטימאלית
- שלעתיים גם מתחרטים עליה (← נשירה מהלימודים, החלפת חוג)

לכן ישנה חשיבות רבה לעודד צעירים להשקיע
בתהליך הבחירה ולהעצימם להתמודדות יעילה יותר

(Lent, 2013)

דרכי התמודדות עם קשיים בבחירת תחום לימודים ומקצוע

(Lipshitz-Braziler, Gati, & Tatar, 2016)

מטרות המחקר

- לבחון את התוקף התרבותי של המודל של דרכי התמודדות עם קשים בבחירת תחום לימודים ומקצוע (Strategies for Coping with Career Indecision; SCCI) בקרב תלמידי תיכון ערבים תוך כדי השוואה בין תלמידים נוצרים לבין תלמידים מוסלמים.
- לפתח כלי מותאם תרבותית להערכת דרכי ההתמודדות שלהם עם האתגרים בבחירת תחום לימודים ומקצוע.

כלי המחקר

כל השאלונים תורגמו לערבית (בשיטת תרגום חוזר).

❖ שאלת סטטוס קבלת ההחלטה (RCA) Gati et al., 2003

❖ שאלון קשיים בבחירת תחום לימודים ומקצוע (CDDQ) – Gati et al., 1996 – 34 היגדים, סולם 1 עד 9.

❖ דרכי התמודדות עם קשיים בבחירת תחום לימודים ומקצוע (SCCI) – Lipshits-Brazilier et al., 2016 – 52 היגדים, סולם 1-9.
הכולל קטגוריה חדשה של התמודדות דתית.

מדגם המחקר

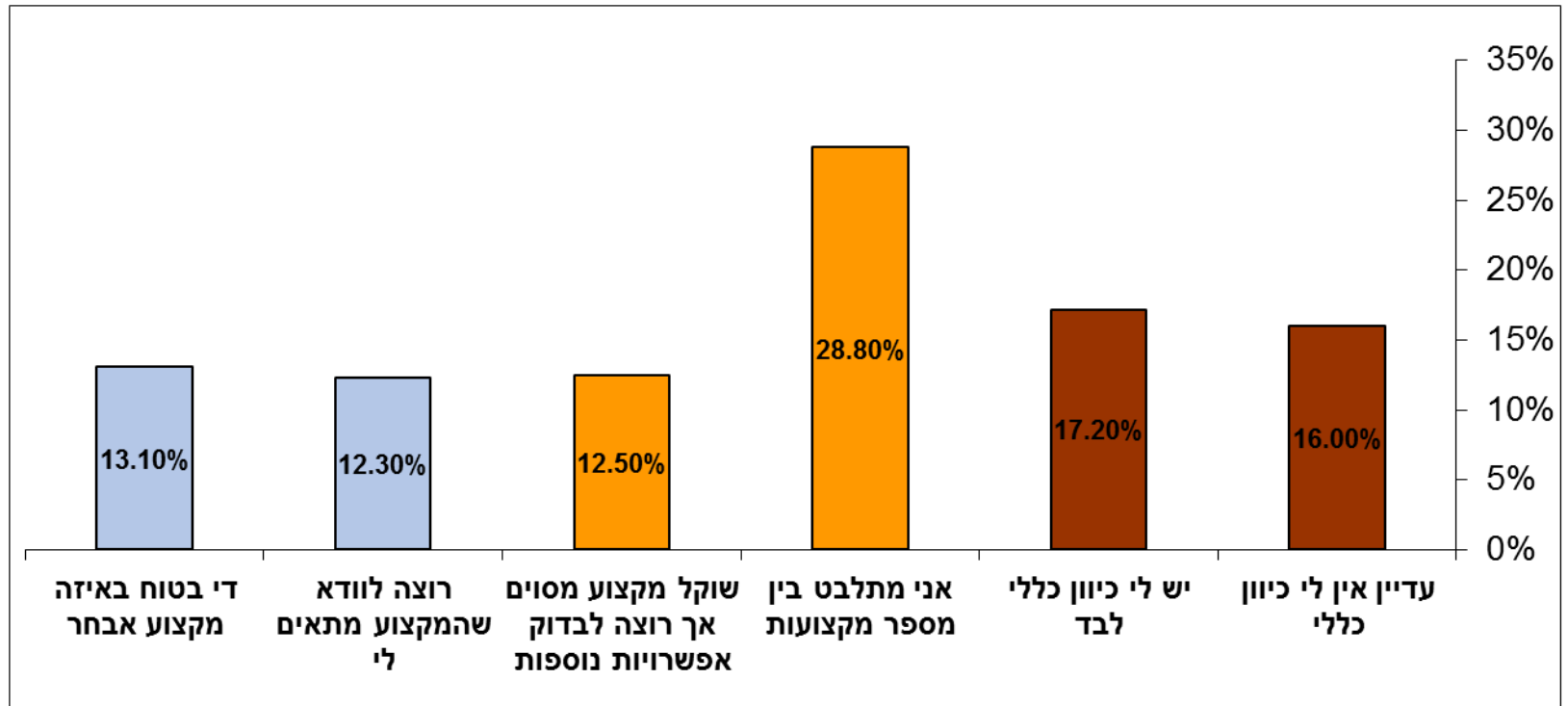
- 17 בתי ספר ערביים (כיתות י"ב) ממקומות שונים בארץ:
- 8 בתי ספר מוסלמיים
- 9 בתי ספר נוצריים
- כניסה ראשונה לבתי הספר הייתה בחודש נובמבר 2017-דצמבר.
- כניסה נוספת לכיתות התבצעה בחודשים אפריל-מאי 2018, בה התלמידים מילאו שנית את השאלונים.

משתתפים

- 1174 תלמידי י"ב: 61% בנות.
- גיל ממוצע - 17 שנים (ס"ת 0.30).
- 785 (70%) מהתלמידים הם מוסלמים.

- בנות מדווחות שקשה להם לקבל החלטה לגבי בחירת תחום לימודים ומקצוע (ממוצע = 5.14, ס"ת 2.32) **יותר מאשר** הבנים (ממוצע = 4.54, ס"ת 2.20), $Cohen's\ d=0.27$.
- בנות מדווחות על רמות גבוהות **יותר של לחץ** הכרוך בקבלת ההחלטה בנוגע לבחירת מקצוע (ממוצע = 5.03, ס"ת 2.61) בהשוואה לבנים (ממוצע = 4.15, ס"ת = 2.46), $Cohen's\ d=0.33$

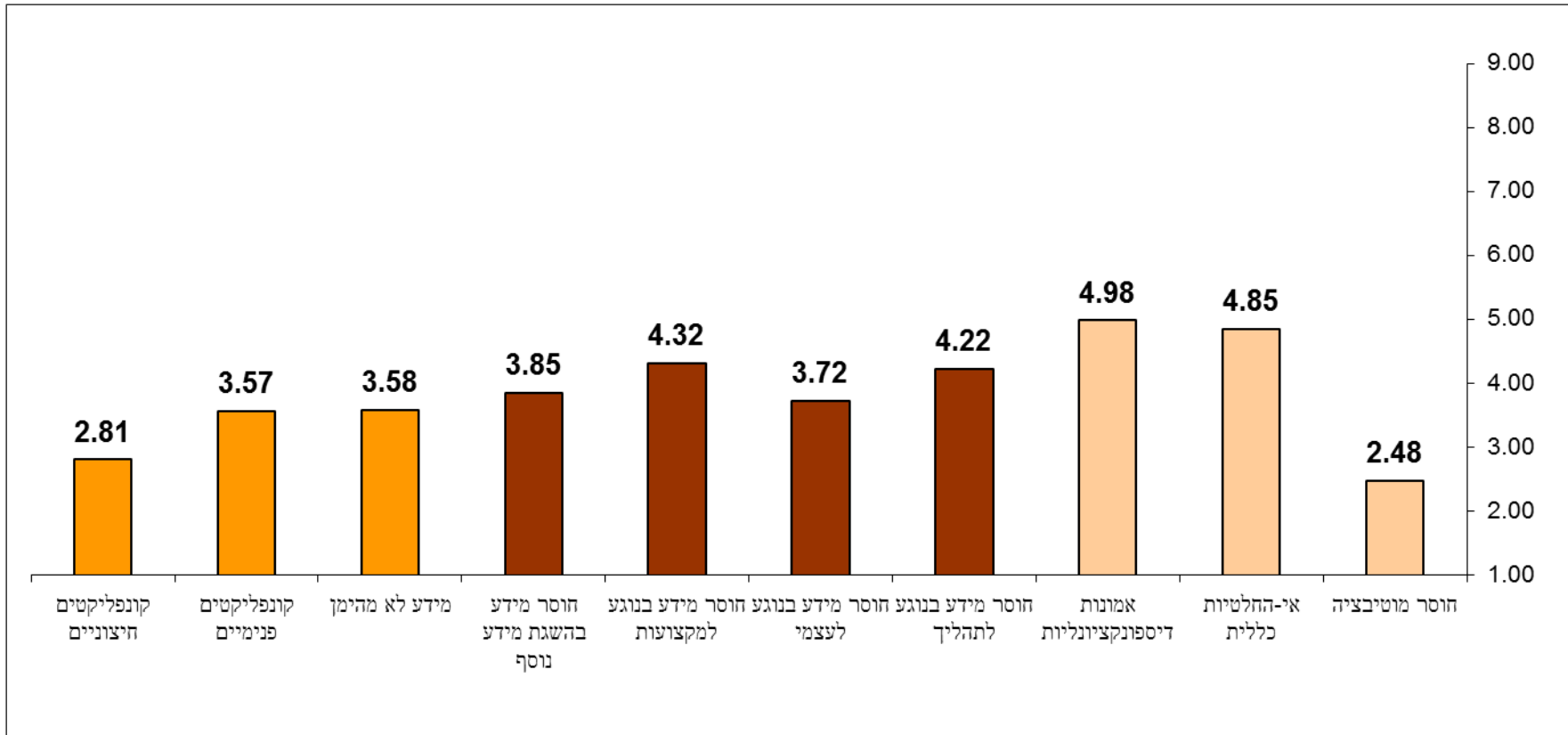
סטטוס קבלת ההחלטה

ניתן לאפיין את השלב בתהליך הבחירה שבו נמצאים התלמידים כ-
 "בתחילת הדרך" - 33%, "באמצע הדרך" - 41%, ו"לקראת קבלת
 החלטה" - 26%.

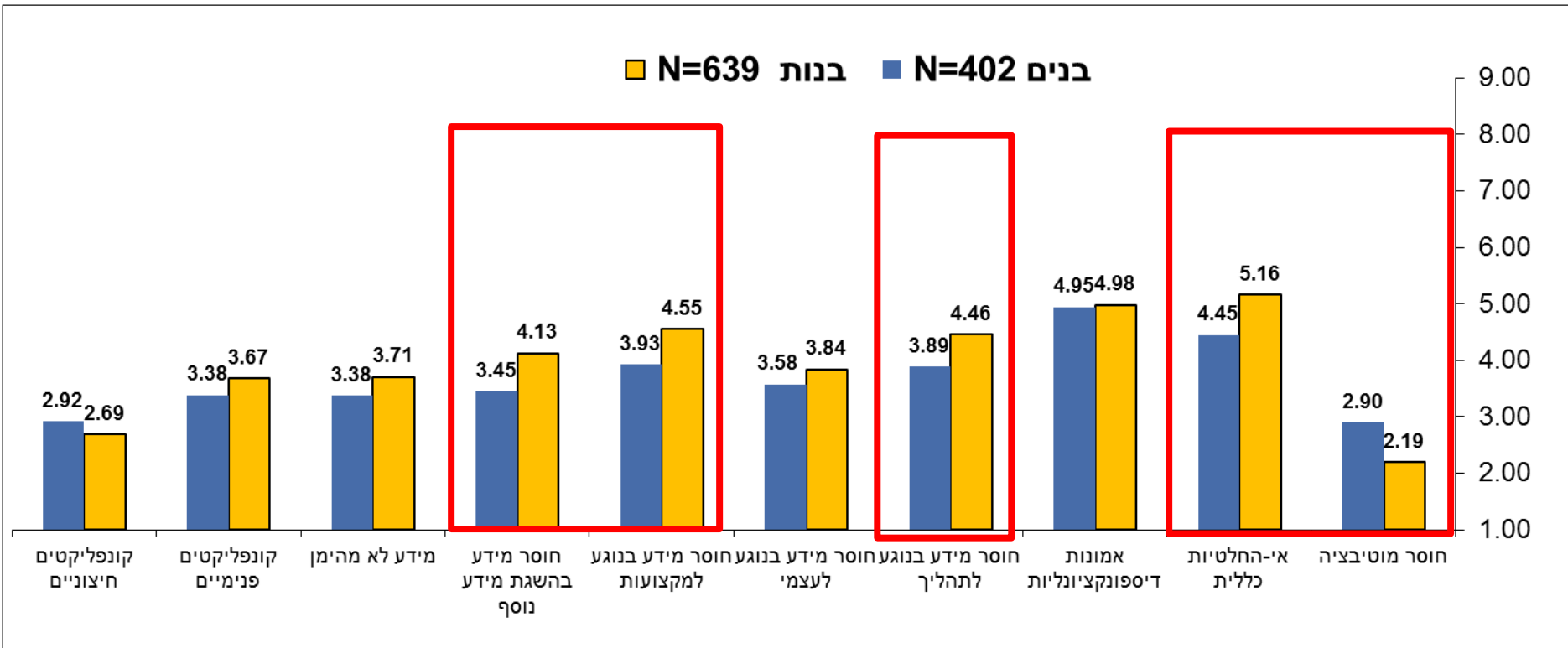
▪ לא נמצאו הבדלים בין נוצרים למוסלמים בסטטוס החלטה.

מוקדי קושי בבחירת תחום לימודים ומקצוע

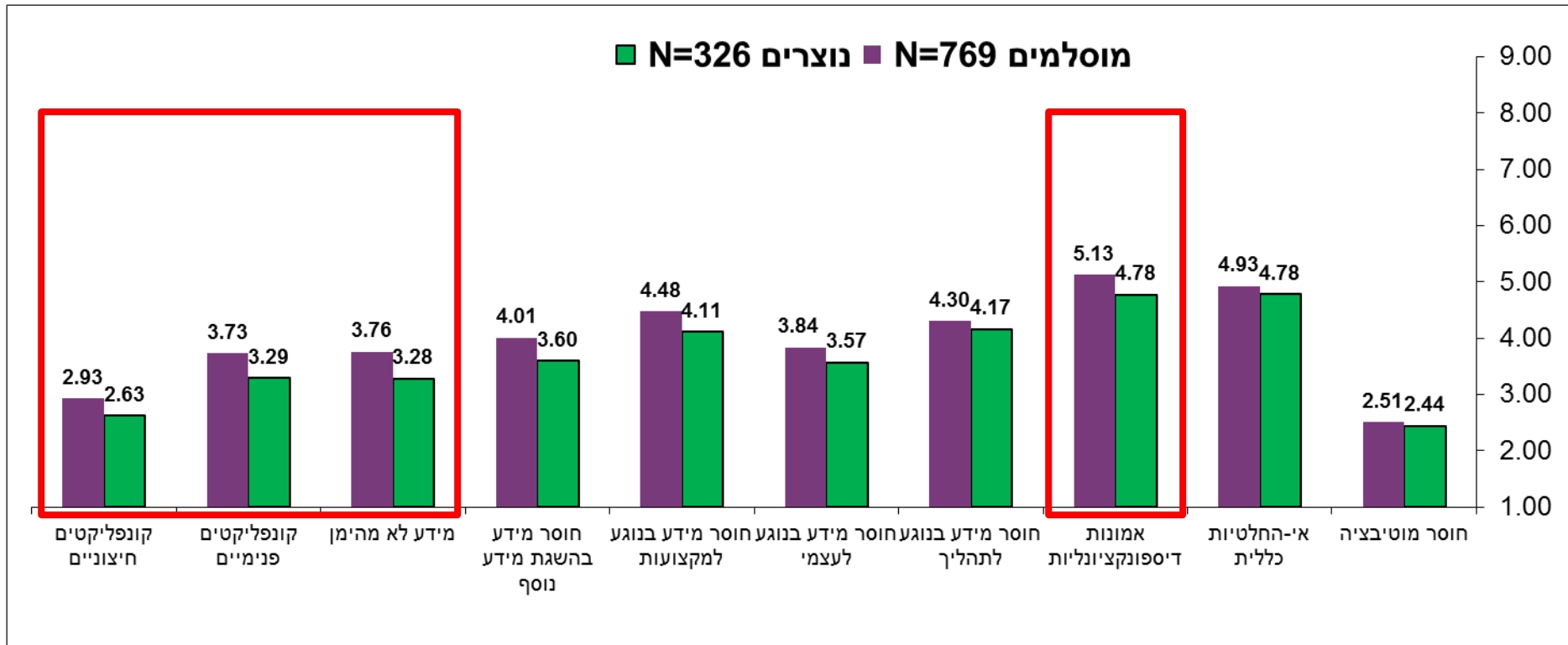

הקשיים הבולטים ביותר של התלמידים בדרך להחלטה קשורים לחוסר המוכנות שלהם לקבל החלטה, ביניהם: אי-החלטיות כללית ואמונות דיספונקציונליות (למשל, "יש מקצוע שהכניסה אליו תפתור את כל בעיותיי").

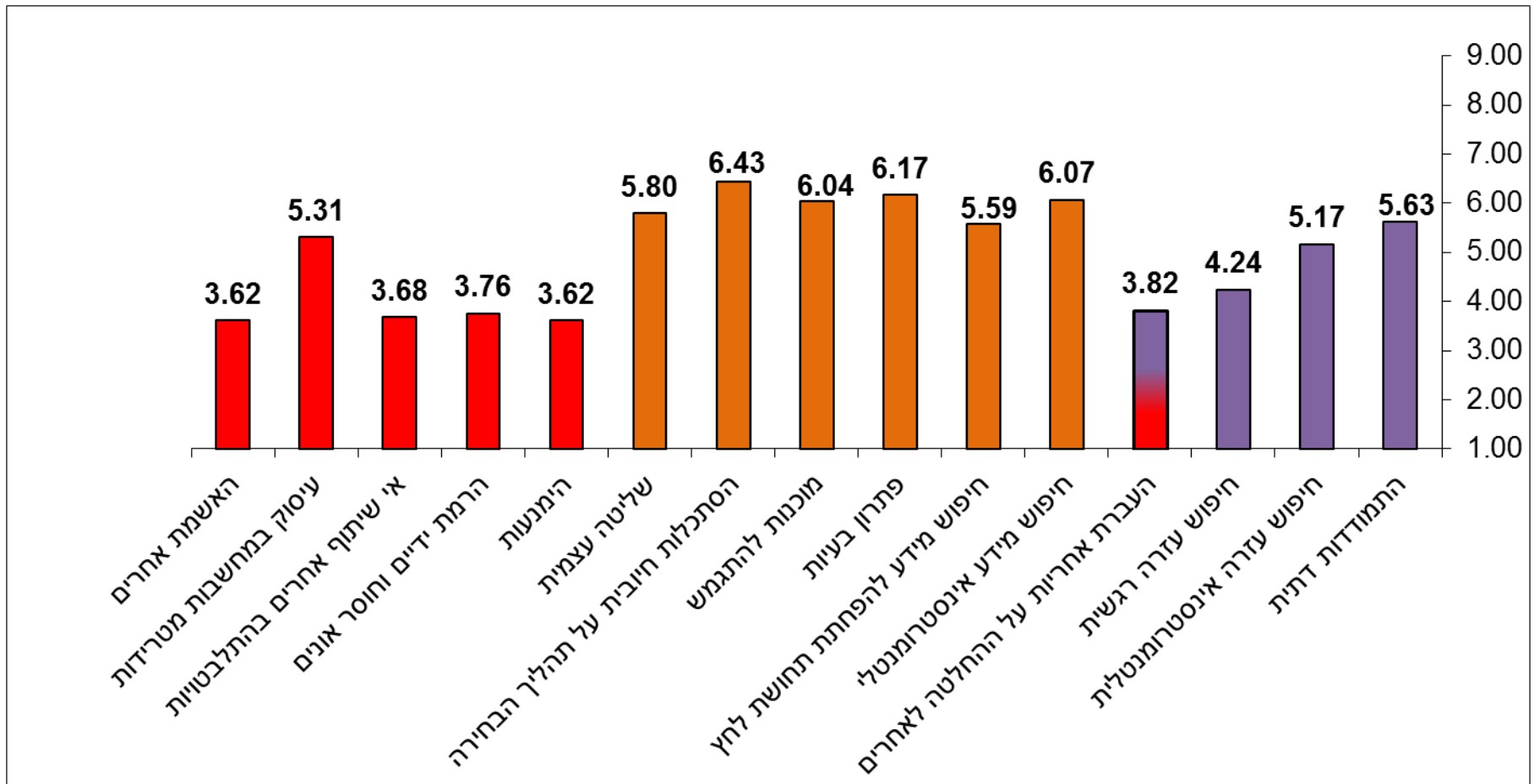
הבדלים מגדריים במוקדי הקושי בבחירת מסלול לימודים/מקצוע

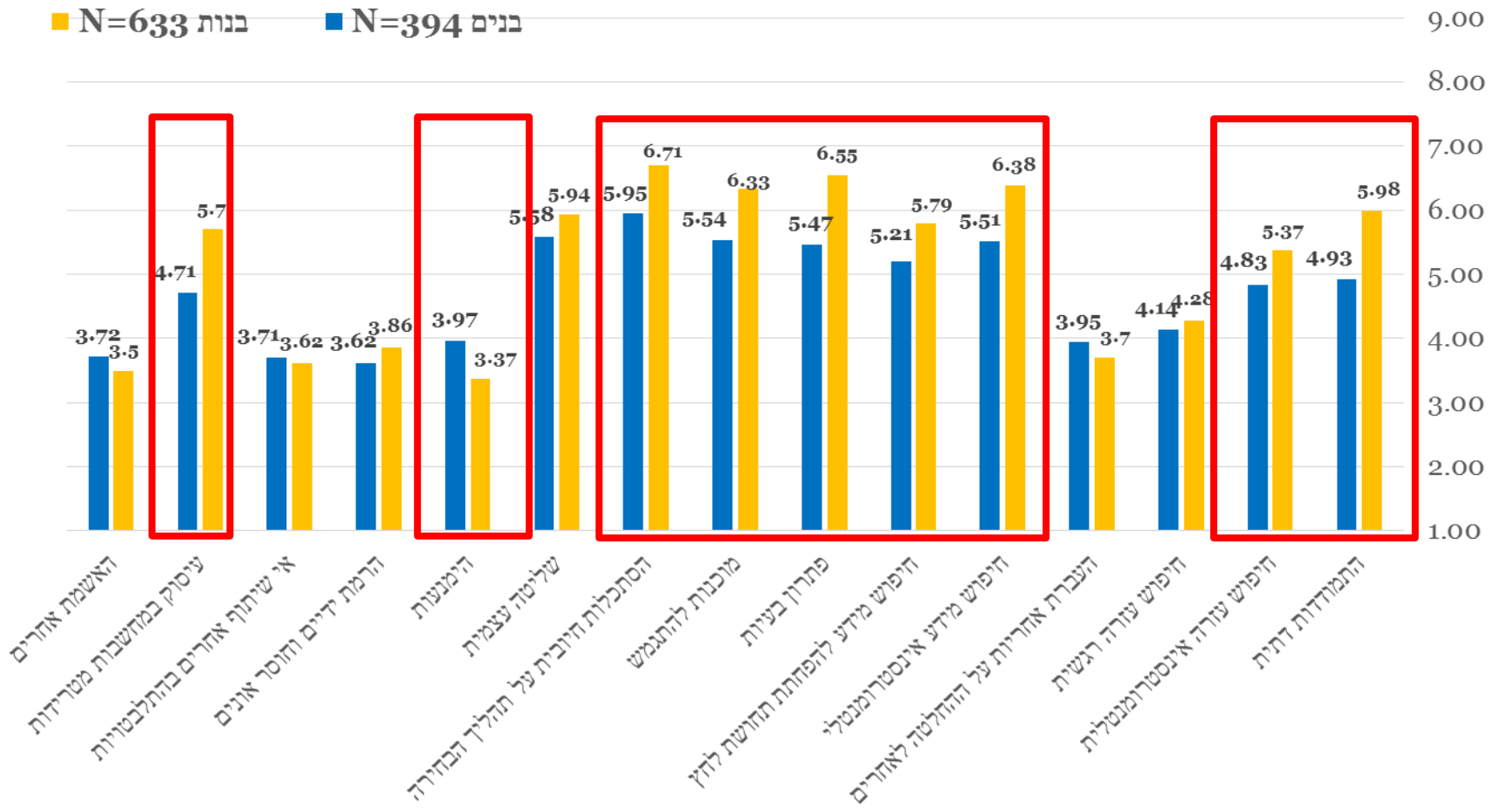
הבדלים תרבותיים במוקדי הקושי בבחירת תחום לימודים ומקצוע

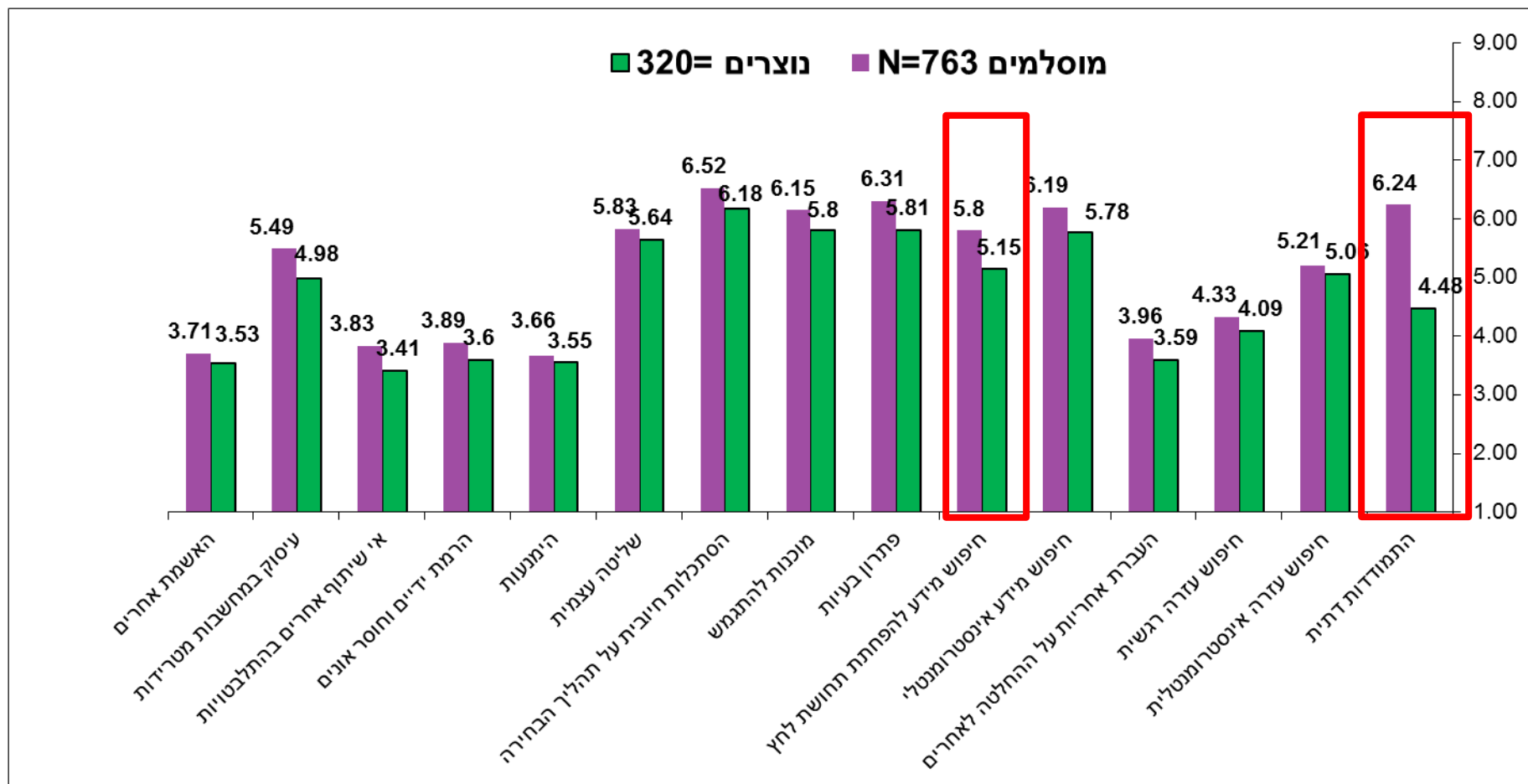
דרכי התמודדות עם הקשיים בבחירת תחום לימודים ומקצוע

הבדלים מגדריים בדרכי התמודדות עם קשיים בבחירת תחום לימודים ומקצוע

הבדלים תרבותיים בדרכי התמודדות עם הקשיים בבחירת תחום לימודים ומקצוע

מסקנות

- בנות ערביות (מוסלמיות ונוצריות) מדווחות על רמות גבוהות יותר של קושי ולחץ הכרוכים בתהליך קבלת ההחלטה בהשוואה לבנים ערבים (מוסלמים ונוצרים).
- ניתן לאפיין את השלב בתהליך הבחירה שבו נמצאים התלמידים הערבים כ- "בתחילת הדרך" – 33% , "באמצע הדרך" – 41% , ו"לקראת קבלת החלטה" – 26%.
- הקשיים הבולטים ביותר של התלמידים בדרך להחלטה קשורים **לחוסר המוכנות** שלהם לקבל החלטה, ביניהם: אי-החלטיות כללית ואמונות דיספונקציונאליות (למשל, "יש רק מקצוע אחד בעולם המתאים לי").
- האסטרטגיות הבולטות ביותר של תלמידים ערביים להתמודד עם הקשיים הן אסטרטגיות פרודוקטיביות. מבין האסטרטגיות הלא-פרודוקטיביות השכיחות בקרב התלמידים נמצאת עיסוק במחשבות מטרידות לגבי תהליך בחירת תחום לימודים ומקצוע (למשל, חשיבה כל הזמן רק על החסרונות של המקצוע). מבין האסטרטגיות של חיפוש סיוע האסטרטגיה של התמודדות דתית שכיחה מאוד.